

JOSEP ANTONI GRIMALT GOMILA

JAUME GUISCAFRÈ DANÚS
Universitat de les Illes Balears
jaume.guiscafre@uib.cat

Josep Antoni Grimalt Gomila va néixer a Felanitx el 30 de juny de 1938 i va traspassar el 2024, el 22 d'agost, dia internacional del folklore, a Palma, a l'edat de 86 anys.

Després d'haver-se llicenciat en Dret el 1960 i d'haver abandonat la preparació de les oposicions per a obtenir el títol —i l'estatus— de notari, el 1971 es va llicenciar en Filologia Romànica-Hispànica a la Universitat de Barcelona i de manera immediata, el setembre d'aquell mateix any, la Universitat el va contractar perquè impartís docència a la delegació de Mallorca. Va cursar els estudis de doctorat a la mateixa universitat i el 1975 hi va obtenir el títol de doctor en Filosofia i Lletres (Filologia Romànica-Hispànica) amb la tesi «Classificació de les rondalles de mossèn Alcover: Introducció a llur estudi». El 1976 va passar de professor adjunt contractat a professor adjunt interí i el 1977 va accedir a la categoria de professor agregat interí. El 1980 Grimalt va obtenir-hi la condició de professor titular i el 2002, la categoria de catedràtic. Quan es va jubilar, el 2004, va passar a ser catedràtic emèrit i ho va ser fins al 2008, quan feia 37 anys que estava al servei de la Universitat, gairebé tots integrat en el Departament de Filologia Catalana i Lingüística General. Va dedicar bona part de la seva trajectòria docent a impartir assignatures relacionades amb la lingüística i amb les llengües espanyola i catalana. En canvi, la seva activitat investigadora en aquestes matèries es va limitar a dos articles primerencs, a l'opuscle *Gramàtica i urbanitat* (Escola Municipal de Mallorca, 1990) i al treball «Els articles en el parlar de Mallorca» (*Estudis Romànics*, 31, 2009), que és una descripció dels usos dels articles determinats derivats d'IPSU i d'ILLU a partir del concepte de *determinació* d'Eugenio Coseriu, un lingüista per l'obra del qual sempre va mostrar preferència.

L'activitat investigadora que va dur a terme se va centrar, de manera preferent, a estudiar i editar l'obra de Llorenç Villalonga i, sobretot, a catalogar, editar i estudiar l'obra rondallística d'Antoni Maria Alcover. A la «Nota del curador» inclosa en el primer volum de la *Selecció d'obres de Llorenç Villalonga* (COFUC, Conselleria d'Educació i Cultura del Govern de les Illes Balears, 2006), Grimalt adverteix que, com a editor, s'ha esforçat perquè «el text de cadascuna de les obres» sigui «el més fidel a la voluntat de l'autor» i hi manifesta el desig que la seva tasca contribueixi «a acostar una mica més els textos a la forma que merescia ésser considerada la definitiva» (p. 51). Aquestes observacions es poden fer extensives a la resta de volums de què va tenir cura, la majoria dels quals inclouen es-

tudis introductoris, epílegs i aparats crítics i de notes molt valuosos deguts a ell mateix. Amb tot, la vertadera *raison d'être* del Grimalt investigador va ser l'*Aplec de Rondaies Mallorquines*, d'Antoni Maria Alcover, una obra a la qual va dispensar una dedicació sostinguda durant seixanta anys, entre el 1962, quan va prendre consciència que les rondalles podien ser una matèria d'estudi acadèmic, i el 2022, en què va publicar-se el novè volum i darrer de l'edició comentada i anotada de l'*Aplec*. Quan Grimalt va proposar-se fer-ne un estudi solvent i teòricament ben fonamentat, va haver de decidir en quin dels dos aspectes del recull alcoverià —el literari o el folklòric— s'havia de centrar i va optar per envestir l'estudi de «l'estrat que emparenta l'obra d'Alcover amb la rondallística universal, el material manllevat a la tradició oral» (p. ix), com exposa ell mateix a la introducció de la tesi. Aquesta decisió explica i justifica la dedicatòria que Josep M. Pujol va incloure en l'exemplar de la seva edició d'*El rondallari Català* de Pau Bertran i Bros (1989) que li va trametre: «A Josep A. Grimalt, degà dels rondallistes catalans.» I és que la recerca de Grimalt en aquest àmbit no només és valuosa per les qualitats intrínseques que té, sinó també pels precedents que va establir en els estudis rondallístics catalans de caràcter acadèmic: va ser ell qui va posar les bases per al desenvolupament de la rondallística acadèmica als Països Catalans. Grimalt va publicar disset treballs sobre l'obra rondallística alcoveriana; amb tot, és a les introduccions, les anotacions i els comentaris inclosos a l'edició l'*Aplec de Rondaies Mallorquines d'En Jordi d'es Racó* (Mallorca: Moll, Institució Francesc de Borja Moll, Nova editorial Moll, 1996-2022) que va desplegar de manera més completa la seva erudició, la seva mirada crítica i els seus vastíssims coneixements sobre la matèria i els va posar al servei dels lectors.

Josep Antoni Grimalt, però, va ser molt més que un professor d'universitat. Va ser també una persona notable per la seva projecció pública com a divulgador, com a creador i com a traductor. A banda de la seva dedicació docent, va ser sens dubte la seva faceta de divulgador la que va fer-lo conegut i popular entre els televidents i oients de les illes Balears, primerament arran de la seva participació en el programa *Lletra Menuda* (RTVE, 1986-1988) i, anys més tard, en els programes *Punt de Trobada* (Onda Cero, 2000-2001) i *Parlant en Plata* (RTVE, 2004-2006 i Televisió de Mallorca, 2007-2008). Així mateix, durant els anys 2003 i 2005 va publicar una col·laboració setmanal al *Diario de Mallorca* que duia per títol «Més enllà de la gramàtica».

No podem negligir-ne, tampoc, la faceta de creador i de traductor literari. El 1965 l'Editorial Moll va publicar la primera edició d'*Història d'una dama i un lloro*, finalista al Premi Gabriel Maura Ciutat de Palma de 1962 i que va publicar-se en segona edició el 2001. El 2015 Lleonard Muntaner Editor va publicar-ne *La nova Llegenda Àuria. De sant Josep a Judes*, una obra de creació que posa en relleu l'interès de Josep Antoni Grimalt pel fet religiós i per les diverses manifestacions de la fe; un interès que és també molt evident a l'estudi *La figura de Judes a la literatura (Notes per a un estudi de la hipertextualitat)* (Pastoral Universitària, 2004). El 1990, l'editorial Proa va publicar *La princesa de Cleves*, de Ma-

dame de La Fayette, amb traducció, notes i epíleg de Josep A. Grimalt, una traducció que el 2019 Quid Pro Quo Edicions va tornar a editar, revisada. També li devem les traduccions de *La guinea i el raïm*, de Guilherme Figueiredo (Edicions UIB, 1993), *Una cançó d'horabaixa*, de Noël Coward, i *La versió de Browning*, de Terence Rattigan, aquestes dues darreres encara inèdites.